

Euroopan unionin
osarahoittama

MEIDÄN TAPAHTUMA -HANKE

**OPAS KULTTUURIVAPAAEHTOISTYÖSTÄ OSALLISUUDEN
JA HARRASTAMISEN MALLIIN**

JOHDANTO

Tämä opas on tehty Työväen Näyttämöpäivien kannatusyhdistys ry:n toteuttamassa MEIDÄN TAPAHTUMA – talkotoiminnan ja osallisuuden mallin kehittäminen -hankkeessa, joka toteutettiin yhteistyössä Mikkelin Musiikkijuhlien kanssa. Hankkeen käynnistämisen taustalla oli huoli kulttuuritapahtumien vapaaehtoistoiminnan vähenemisestä ja uusien tekijöiden puutteesta. Vapaaehtoisten ikääntyessä on vaarana, että arvokas hiljainen tieto katoaa, mikä heikentää tapahtumien jatkuvuutta ja alueen kulttuurielämän elinvoimaa. Toisaalta tunnistettiin kuinka vapaaehtoistoiminnassa osallistujat voivat tehdä merkityksellisiä asioita, osoittaa osaamistaan, oppia uutta ja kohdata muita matalalla kynnyksellä. Toiminta vahvistaa toimintakykyä ja itseluottamusta, selkeyttää omia kiinnostuksen kohteita ja voi avata polkuja palveluihin, koulutukseen tai työelämään.

Hankkeen tavoitteena oli kehittää ja monipuolistaa kulttuuritapahtumien vapaaehtoistoimintaa siten, että se houkuttelee uusia ja moninaisempia ihmisiä mukaan. Eriyistä huomiota kiinnitettiin niihin ryhmiin, joille kulttuuritapahtumiin osallistuminen tai yhteisöihin kiinnittyminen ei ole itsestään selvää, kuten nuoriin, työttömiin, yksinäisiin, koulupudokkaisiin, itsensä työllistäjiin, maahanmuuttajataustaisiin ja osatyökykyisiin. Vapaaehtoistyöstä haluttiin tehdä matalan kynnyksen harrastus, joka tarjoaa osallistujille merkityksellistä tekemistä, uusia kokemuksia, sosiaalisia verkostoja ja työelämätaitoja.

Hankkeen aikana vuosina 09/2024–08/2025 kehitettiin ja pilotoitiin toimintamallia kahdessa mikkelilässä, keskisuudessa kulttuuritapahtumassa: harrastajateatterifestivaali Työväen Näyttämöpäivillä ja klassisen musiikin festivaali Mikkelin Musiikkijuhlilla. Tulokset osoittivat, että vapaaehtoisten määrä ja talkootunnit kasvoivat merkittävästi ja että osallistujat kokivat työpanoksensa aidosti arvostetuksi. Samalla lisääntyi alueen eri toimijoiden välinen yhteistyö ja syntyi uusia verkostoja.

Toimintamalli tukee kulttuuritapahtumien järjestäjiä, kulttuuritoimijoita ja tuottajia tarjoamalla konkreettisia työkaluja vapaaehtoistoiminnan uudistamiseen ja osallisuuden vahvistamiseen. Mallin avulla voidaan luoda tapahtumille kestävämpi pohja, vahvistaa yhteisöllisyyttä ja siirtää hiljaista tietoa uusille tekijöille. Moninaisempi tekijäjoukko tuottaa moninaisempia tapahtumia, mikä laajentaa myös yleisöpohjaa ja rikastuttaa kulttuurielämää tarjoten osallistujille merkityksellisyyttä, uutta oppia ja yhteisön jossa viihtyä.

Tämä opas on koottu hankkeen aikana saatujen kokemusten, havaintojen ja osallistujien palautteen pohjalta. Se on suunnattu inspiraatioksi kulttuuritapahtumien järjestäjille, vapaaehtoistyön koordinaattoreille ja muille osallisuustyön ammattilaisille. Opas ei ole tyhjentävä käsikirja, vaan toimii keskustelunavauksena siitä, miten vapaaehtoistoimintaa voidaan kehittää entistä osallistavammaksi, moninaisemmaksi ja mielekkäämmäksi.

TOIMINTAMALLIN LYHYT KUVAUS

Kulttuurivapaaehtoistyöstä osallisuuden ja harrastamisen toimintamalli kehittää ja monipuolistaa kulttuuritapahtumien vapaaehtoistoimintaa osallisuuden näkökulmasta. Vapaaehtois- ja talkootyöllä on pitkät perinteet suomalaisissa kulttuurielämässä ja tapahtumissa. Toimintamalli tunnistaa vapaaehtoistyön merkityksen, uudistaen sitä vastaamaan nykypäivän tarpeita niin talkoolaisten kuin järjestäjienkin näkökulmasta. Toimintamallilla halutaan houkutella uusia ja moninaisempia ihmisiä mukaan tapahtumien tekemiseen, jotta myös hiljainen tieto siirtyy olemassa olevien vapaaehtoisten ikääntyessä.

Vapaaehtoistyö kulttuurin parissa voi olla osallistujille yhteisöllinen ja merkitystä lisäävä harrastus. Ytimessä on että jokainen ovi osallistua omista lähtökohdistaan ja vahvuuksistaan käsin. Toimintamalli voi toimia reittinä oppimiseen, verkostoitumiseen ja työelämätaitojen kartuttamiseen. Mallin mukaisesti vapaaehtoisille tarjotaan koulutuksia, kokemusta ja paikkoja vaikuttaa.

Toimintamallia on kehitetty ja pilotoitu kahdessa keskisuudessa kulttuuritapahtumassa, joissa toisessa vapaaehtoisten määrä yli kaksinkertaistui ja toisessa talkootunnit kasvoivat 23 %. Osallistujat ovat vahvasti kokeneet, että heidän työpanoksensa on merkityksellinen ja että tapahtumia tehdään aidosti yhdessä. Toimintamalli on lisännyt yhteistyötä alueen eri kulttuuritoimijoiden ja vapaaehtoisten välillä luoden oman toimivan verkoston.

RATKAISUN PERUSIDEA

Toimintamalli vastaa kulttuuritapahtumien talkootoiminnan vähentymiseen ja uusien tekijöiden puutteeseen. Vapaaehtoistyöstä halutaan tehdä matalan kynnyksen harrastus, joka houkuttelee moninaisempia ihmisiä mukaan tapahtumien tekemiseen. Samalla osallistumisen kynnyks kultureeriin madaltuu – yhä useampi kokee olevansa tervetullut sekä tekijänä että yleisönä. Vapaaehtoiset saavat merkityksellistä tekemistä, uusia kokemuksia, koulutusta ja verkostoja, jotka voivat toimia väylänä työelämään. Tapahtumat puolestaan rikastuvat, yhteisöllisyys kasvaa ja hiljainen tieto siirtyy uusille tekijöille.

TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Toimintamalli on hyödyksi erilaisille ja erikokoisille tapahtumille ja kaikenlaisille kulttuuritoimijoille.

KOHDERYHMÄ JA ASIAKASYMMÄRRYS

Osallistujat

Toimintamalli sopii erityisen hyvin ihmisille, joille kulttuuritapahtumiin osallistuminen tai yhteisöihin kiinnittyminen ei ole itsestään selvää. Mukaan kutsutaan nuoria, työttömiä, yksinäisiä, koulupudokkaita, itsensä työllistäjiä, maahanmuuttajataustaisia ja osatyökykyisiä – eli heitä, joilla voi olla haasteita työmarkkinoille pääsyssä tai jotka kaipaavat merkityksellistä tekemistä ja uusia sosiaalisia kontakteja.

Toimintamalli madaltaa kynnystä tulla mukaan: osallistua voi omista lähtökohdistaan ja omalla panoksellaan, vaikka pienelläkin. Vapaaehtoistyöstä muodostuu osallistujille uusi harrastus ja yhteisö, jossa oma osaaminen saa näkyä ja siitä saa palautetta, kiitosta ja uusia mahdollisuuksia. Samalla kertyy kokemusta, rohkeutta ja verkostoja, jotka tukevat myös työelämävalmiuksia. Osallistujat kokevat, että tapahtumia tehdään yhdessä.

Ammattilaiset

Toimintamallista hyötyvät erityisesti tapahtumien ja festivaalien järjestäjät, kulttuuritoimijat, tuottajat sekä kuntien kulttuuri- ja vapaa-aikatyöntekijät. Malli tarjoaa konkreettisia tapoja monipuolistaa vapaaehtoisjoukkoa, lisätä osallisuutta ja kehittää tapahtumia yhdessä osallistujien kanssa.

Ammattilaiset saavat käyttöönsä työkalun, jonka avulla he voivat houkutella uusia vapaaehtoisia, tukea yhteisöllisyyttä ja vahvistaa alueen kulttuurielämää. Samalla siirretään arvokasta hiljaista tietoa ja luodaan tapahtumille kestävämpi pohja. Moninaisempi tekijäjoukko tuottaa moninaisempia tapahtumia, jonka kautta myös yleisöpohja voi laajentua.

TOIMINTAMALLIN KÄYTTÖÖNOTTO

Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen ja monipuolistaminen

1. Millaisia vapaaehtoisia toiminnassa on mukana?

Arvioi nykyisten vapaaehtoisten monimuotoisuutta. Millaisia taustoja, ikäryhmiä tai osaamisia he edustavat? Tunnista samalla, keitä puuttuu – mitä ihmisryhmiä ei vielä tavoiteta? Näiden tietojen pohjalta voit suunnitella toimia, joilla laajennetaan osallistujapohjaa.

2. Tehtävälistan tarkastelu ja uudelleenmuotoilu

Puhdista vapaaehtoisten tehtävälista. Pohdi, millaisiin tehtäviin oikeasti tarvitaan apua ja missä erilaisista osaamisista voisi olla hyötyä. On hyvä huomioida, että talkooporukan laajentaminen vaatii usein monenlaisia tehtäviä, jotka innostavat erilaisia ihmisiä. Selkeä kohderyhmämäärittely helpottaa osallistujatavoitteisiin pääsyä.

3. Hyödynnä tapahtumatuotannon koko kirjo

Tunnista tapahtumatuotannon monenlaiset tehtävät. Voisiko vapaaehtoisia hyödyntää esimerkiksi markkinoinnissa, sosiaalisen median ylläpitämisessä, esiintymisessä tai muussa sisällöntuotannossa? Pilotoinnissa eräs kohderyhmä innostui esitystekniikassa avustamisesta, kun siihen yhdistettiin ammattilaisen vetämä työpaja.

4. Viestintä eri kohderyhmille

Yksi viestintätapa ei sovi kaikille. Mieti, millaiset visuaaliset ja kielelliset ratkaisut puhuttelevat eri ryhmiä: halutaanko asiallista, rentoa vai leikittelevää tyyliä? Mitä näkökulmia nostetaan esiin millekin kohderyhmälle? Kohdennettu viestintä tehostaa tavoitavuutta.

Viestintään liittyy myös markkinointikanavien valinta. Mistä tavoitat minkäkin kohderyhmän? Somen lisäksi kohderyhmän voi tavoittaa esimerkiksi perinteisellä printtimedialla, digimainonnalla, tiedottamalla uutiskirjeissä, suoramarkkinoinnilla, verkostojen kautta, ulkomainonnalla tai henkilökohtaisella kohtaamisella ja kutsulla. Hyödynnä myös arkiset viestintäkanavat, kuten WhatsApp ja erilaiset Facebook-ryhmät.

SOMEKANAAVAT IKÄRYHMITÄIN

16–24 v	25–34 v	35–44 v	45–54 v	55–64 v	65–74 v
1. WhatsApp	1. WhatsApp	1. WhatsApp	1. WhatsApp	1. WhatsApp	1. WhatsApp
2. YouTube	2. Facebook	2. Facebook	2. Facebook	2. Facebook	2. Facebook
3. Instagram (kuvat ja Stories)	3. Instagram (kuvat ja Stories)	3. YouTube	3. YouTube	3. YouTube	3. YouTube
4. TikTok	4. YouTube	4. Instagram (kuvat ja Stories)	4. Facebook Messenger	4. Facebook Messenger	4. Internet keskuspalvelut
5. Snapchat	5. TikTok	5. Facebook Messenger	5. Instagram (kuvat ja Stories)	5. LinkedIn	4. Facebook Messenger

Luotu tekoälyllä 6.8.2025. Tekoäly käyttämät lähteet listattu tiedoston loppuun.

Vinkki! Toimintamallin pilotoinnissa saimme monia ilmoittautumisia myös vapaaehtoistyö-sivustojen kautta, kuten vapaaehtoistyö.fi ja lahella.fi.

5. Kohtaaminen

Jalkautukaa rohkeasti kertomaan toiminnasta eri yhteyksiin, kuten oppilaitoksiin, harrastusmessuille, kulttuuripajoihin, Ohjaamoon ja Omatoriin. Pilotoinnissa havaittiin, että kun vapaaehtoistoiminta esitettiin harrastuksena, osallistumiskynnys madaltui. Henkilökohtainen kutsu ja aito kiinnostus ihmisten osaamisesta tuottivat sitoutuneita talkoolaisia.

Kannusta tulemaan mukaan kaverin kanssa! Tämän on todettu madaltavan kokeilukynnystä.

Vinkki! Kyselyjen perusteella yksi innostava tekijä osallistujille oli mahdollisuus osallistua joustavasti omien resurssien mukaan. Tapahtumat ja kulttuuritoiminnot ovat usein intensiivisiä, lyhyitä kokonaisuuksia, joten pitkäaikaista sitoutumista ei välttämättä vaadita. Osa vapaaehtoisista halusi osallistua jo ennen tapahtumaa, mikä toimi hyvin, sillä tuotantovaiheessa on runsaasti tehtävää.

6. Koulutukset avaavat ovia

Vapaaehtoisille järjestetyt maksuttomat koulutukset toimivat hyvänä sisäänheittona. Kun ne toteutettiin ennen tapahtumaa, ne tukivat myös ryhmäytymistä. Koulutuksiin ja tapahtumaan osallistumista voi ajatella yhtenä pakettina, eli teorian ja käytännön harjoitteluna.

Koulutukset tukevat osallistujien osaamista myös vapaaehtoistoiminnan jälkeen, ovat hyödyksi esimerkiksi työhaussa ja kasvattavat verkostoja. Kun

vapaaehtoiset kohtaavat alan ammattilaisia, luovan alan kenttä tulee tutummaksi ja syntyy mahdollisuus rekrytoitumiseen.

Pilotoinnissa koulutuksia oli mietitty jonkin verran ennakkoon, mutta varsinaiset koulutukset valikoituivat osallistujien omien toiveiden pohjalta.

Vinkki! Jos koulutuksiin ei ole erillistä rahoitusta, mieti, voisiko niitä järjestää yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tai hyödyntää omaa henkilöstöä kouluttajina.

7. Talkooaikataulun suunnittelu

Kun rakennat talkooaikataulua, ota mahdollisimman hyvin huomioon vapaaehtoisten toiveet tehtävistä ja aikatauluista. Näitä voit kartoittaa esimerkiksi erilaisilla kyselyillä.

8. Viestintä ryhmässä

Luo vapaaehtoisille oma viestintäkanava, esimerkiksi WhatsAppiin. Mahdollista rento keskustelu, mutta varmista, että tärkeä tieto jaetaan myös sähköpostitse ja merkitään näkyvästi.

9. Hyvä ilmapiiri

Tapahtuman tai aktiivisen toiminnan aikana on tärkeää pitää yllä kannustavaa, turvallista ja iloista ilmapiiriä. Suhtaudu jokaisen vapaaehtoisen ehdotuksiin ja työtapaan mielenkiinnolla. Opeta ja ohjaa lempeydellä.

Kannusta aiemmin mukana olleita jakamaan hiljaista tietoa uusille vapaaehtoisille. Kokeneet voivat toimia tukena uusille – ilman hierarkkista asetelmaa.

10. Muista kiittää

Vapaaehtoisten työ ansaitsee tunnustuksen. Kiitos voi olla esimerkiksi ruokatarjoilu, yhteinen illanvietto tai personoitu pieni lahja. Muista, että ilmainen osallistuminen kulttuuritoimintaan, kuten konsertin kuuleminen tai esityksen näkeminen, voi olla monelle vapaaehtoiselle tärkein motivaattori tulla auttamaan.

Vinkki! Tarjoa koulutuksista ja vapaaehtoisena toimimisesta todistukset halukkaille. Todistuksella voi olla merkitystä osallistujan jatkokouluttautumisessa, työnhaussa tai tulevaisuuden vapaaehtoistoissa.

MUITA TAPOJA VAIKUTTAA VAPAAEHTOISENA

Sisällönsuunnittelun työpaja

Kutsu vapaaehtoisia mukaan ideoimaan tapahtuman tai toiminnan sisältöjä. Pilotoinnissa järjestettiin kolmen tunnin työpaja, jossa hyödynnettiin luovia menetelmiä ja kehitettiin

sisältöideoita eri asiakashahmojen kautta. Moninainen osallistujajoukko tuotti runsaasti arvokasta sisältöä tuotantotiimin käyttöön.

Kehittäjäryhmä

Kokoa pienryhmä eri taustoista tulevista vapaaehtoisista ja tarjoa heille maksuton osallistuminen tapahtumaan. Ryhmä kokoontuu ennen ja jälkeen tapahtuman tuottajan johdolla. Aluksi käydään läpi odotuksia ja tavoitteita, lopuksi arvioidaan tapahtuman onnistumista ja kehittämiskohteita. Ryhmä voi antaa myös suoraa palautetta tuotannon eri osa-alueista.

HYVINVOINTIVAIKUTUKSET OSALLISTUJILLE

- **Merkityksellinen tekeminen**
- **Yhteisöllisyys ja uudet tuttavuudet**
- **Kokemus kuulluksi tulemisesta ja mahdollisuus vaikuttaa alueen toimintaan**
- **Koulutus, uudet taidot, verkostot**
- **Kulttuurista nauttiminen ilmaiseksi**

Tekoälyn käyttämä lähdeluettelo: Sosiaalisen median käyttö Suomessa ikäryhmittäin

1. Tilastokeskus (2024–2025) – Yhteisöpalvelujen käyttö ikäryhmittäin.
<https://www.stat.fi/julkaisu/cl8ipicxx123r0bw20xe42g8i>
2. LM Someco (2024) – Sosiaalisen median käyttö Suomessa.
<https://lmsomeco.fi/blogi/sosiaalinen-media-suomessa>
3. Itewiki (2024) – Käytetyimmät sosiaalisen median kanavat Suomessa.
<https://www.itewiki.fi/blog/2024/03/kaytetyimmat-sosiaalisen-median-kanavat-suomessa-2024>
4. Statista (2024) – Social Media Users by Age Group in Finland.
<https://www.statista.com/statistics/1372268/social-media-users-by-age-group-finland>
5. LinkedIn (2024) – Sosiaalisen median tilastoja 2024: Missä mennään somen käytössä?
<https://www.linkedin.com/pulse/sosiaalisen-median-tilastoja-2024-miss%C3%A4-menn%C3%A4%C3%A4n-somen-iivonen-5kf3f>
6. Sanoma Media Finland (2024) – Median kulutus vuonna 2024.
<https://media.sanoma.fi/tietopankki/mediakatsaus/median-kulutus-vuonna-2024>